

De hundra viktigaste böckerna

Tidskriften Times Literary Supplement har roat sig med att publicera en lista över de 100 böcker som påverkat vårt tanke- liv mest sedan andra världskriget. Fredrik Stjernberg kommenterar.

Hundra böcker som har påverkat det offentliga samtalet i västvärlden sedan kriget. Detta låter som ett utmärkt ämne för en diskussionsafton, men syftet med att ställa samman en sådan lista var från början ett annat. År 1986 sammanstrålade en grupp författare och forskare för att bistå östeuropeiska författare och förläggare, i hemlandet och i exil. En del av uppgiften var att skapa något som ordföranden, Ralf Dahrendorf, kallade "en gemensam marknad för idéer". Förläggare i Östeuropa skulle få veta just vilka verk som hade varit centrala för utvecklingen i västvärlden sedan 1945, och tanken var att på sikt ordna med översättning och utgivning av dessa verk.

Godtycklig

Listan publicerades i Times Literary Supplement, 6 oktober. Den sägs vara medvetet godtycklig, men tanken måste ändå vara att den skall tas på ett visst allvar. Omständigheterna bakom tillkomsten gör att samhällsdebatt och politisk teori har fått en stor vikt, medan naturvetenskapliga verk och skönlitteratur spelar en rätt liten roll. Skönlitterära verk har beaktats endast i den mån de har haft ett vidare inflytande, och man kan anta att naturvetenskapliga verk redan fanns tillgängliga i Östeuropa, så dessa finns i stort sett inte alls med. Miljöfrågor är helt förbigångna, annars föreställer jag mig att till exempel Rachel Carsons Tyst var skulle ha förtjänat en plats på listan.

Vid sidan av listan med böcker från efterkrigstiden har man satt ihop en kortare lista med böcker

som kom före kriget, men spelade en stor roll först efter kriget. Här finner man sådana självskrivna namn som Keynes, Wittgensteins Tractatus Logico-Philosophicus, Heidegger och Freud. Böckerna presenteras decennium för decennium, och i alfabetisk ordning. De som har sammanställt listan har därför inte behövt tänka ut vilken bok som har varit efterkrigstidens viktigaste. (Se där annars ett ämne för en diskussionsafton.)

Saknade

Naturligtvis saknas en del. En hel del filosofi finns med, men man har missat efterkrigstidens viktigaste engelskspråkiga verk, Quines Word and Object. Derrida finns inte med. von Neumanns och Morgensterns Theory of Games and Economic Behaviour (andra upplaga 1953) skulle definitivt ha varit med. Ingenting av Chomsky finns upptaget, ja, det finns ingenting alls inom språkvetenskap eller lingvistik. Så är det i och för sig alltid med listor av detta slag – det är det som saknas som uppmärksammas.

Svensk anknytning? Inga svenska böcker finns med; det närmaste man kommer är Foucaults verk om vansinnets historia, delvis skriven vid hans vistelse i Uppsala. En annan svensk anknytning finns dock: Per Wästberg var, i egenskap av ordförande för internationella PEN, med i kommittén som låg bakom listans tillkomst. Däremot tycks han inte ha varit direkt verksam vid sammanställningen. Vilken svensk bok skulle kunna ha utsett till så sig in på en lista av detta slag? Kanske Myrdals Ett asiatiskt drama?

Slarv

Skönlitteraturen är av det allmänt antitotalitära slaget, eller så av det slag som skulle kunna kallas humanistisk i någon vid mening. Rushdies Satansverserna saknas, och det beror väl mest på slarv!

Camus toppar den totala listan,

med tre titlar, en värdering som ter sig obegrädd för mig. Flera är representerade med två titlar: Hannah Arendt, Raymond Aron, Isaiah Berlin, Erik Erikson, Daniel Bell, Primo Levi, Arthur Koestler, Claude Lévi-Strauss och George Orwell.

Paternalistiskt

Det finns ett paternalistiskt drag i listan: den innehåller till stor del sådana verk som kommitténs ledamöter anser att östeuropeer borde läsa, eller borde ha läst. Inget ont i detta, hade dessa böcker varit de som hade spelat störst roll för västvärlden, och blivit allmänt lästa också i Östeuropa, så hade efterkrigstidens historia antagligen sett annorlunda ut.

Förutom det paternalistiska draget finns det inslag av önsketänkande. Raymond Aron har fler böcker på listan än vad Sartre har, och Maos lilla röda står inte att finna. Det som kunde kallas civilisationskritik eller förnuftskritik lyser i stort sett med sin frånvaro. Feministisk teori förekommer inte alls, förutom Simone de Beauvoirs Det andra könet, så man kunde få för sig att inget har inträffat i bokväg bland feministerna de senaste femtio åren.

Normativ

Därför är listan mer normativ än egentligen godtycklig. Den anger helt enkelt de hundra verken som sammanställarna anser borde ha påverkat västvärlden mest under efterkrigstiden. Listan är, rätt läst, ändå intressant, men av ett annat slag än vad som angavs i rubriken. Man skulle kunna säga att detta är listan över böcker som spelat en roll i en mytisk västvärld, en pålitligt antitotalitär del av världen, där sådant som miljöproblem och kvinnors underordning helt enkelt inte förekommer.

Trots alla brister borde varje kommunbibliotek bemöda sig om att ha de angivna verken. Gissningsvis finns ungefär hälften av de uppsatta verken översatta till

svenska. Om min gissning stämmer, så kan man fundera över om detta innebär att listan är halvfyllt eller halvtom. Läsarna har säkert egna förslag på titlar som borde vara med på listan.

Man kan också roa sig med att räkna ut sitt personliga "list-index" – hur många av de hundra titlarna har man läst?

FREDRIK STJERNBERG

De hundra viktigaste böckerna sedan andra världskriget enligt Times Literary Supplement

1940-talet

1. Simone de Beauvoir: The Second Sex
2. Marc Bloch: The Historian's Craft
3. Fernand Braudel: The Mediterranean and the Mediterranean World in the Age of Philip II
4. James Burnham: The Managerial Revolution
5. Albert Camus: The Myth of Sisyphus
6. Albert Camus: The Outsider
7. R. G. Collingwood: The Idea of History
8. Erich Fromm: The Fear of Freedom
9. Max Horkheimer and Theodor W. Adorno: Dialectic of Enlightenment
10. Karl Jaspers: The Perennial Philosophy
11. Arthur Koestler: Darkness at Noon
12. André Malraux: Man's Fate
13. Franz Neumann: Behemoth: The structure and practice of National Socialism
14. George Orwell: Animal Farm
15. George Orwell: Nineteen Eighty-four
16. Karl Polanyi: The Great Transformation
17. Karl Popper: The Open Society and Its Enemies
18. Paul Samuelson: Economics: An introductory analysis
19. Jean-Paul Sartre: Existentialism and Humanism
20. Joseph Schumpeter: Capitalism, Socialism and Democracy
21. Martin Wright: Power Politics

1950-talet

22. Hannah Arendt: The Origins of Totalitarianism
23. Raymond Aron: The Opium of the Intellectuals
24. Kenneth Arrow: Social Choice and Individual Values
25. Roland Barthes: Mythologies
26. Winston Churchill: The Second World War
27. Norman Coburn: The Pursuit of the Millennium
28. Milovan Djilas: The New Class: An analysis of the Communist system
29. Mircea Eliade: Images and Symbols
30. Erik Erikson: Young Man Luther: A study in psychoanalysis and history
31. Lucien Febvre: The Struggle for History
32. John Kenneth Galbraith: The Affluent Society
33. Erving Goffman: The Presentation of Self in Everyday Life
34. Arthur Koestler and Richard Crossman (eds): The God That Failed: Six studies in Communism
35. Primo Levi: If This is a Man
36. Claude Lévi-Strauss: A World on the Wane
37. Czeslaw Milosz: The Captive Mind
38. Boris Pasternak: Doctor Zhivago
39. David Riesman: The Lonely Crowd
40. Herbert Simon: Models of Man, Social and Rational
41. C. P. Snow: The Two Cultures and the Scientific Revolution
42. Leo Strauss: Natural Right and History
43. J. L. Talmon: The Origins of Totalitarian Democracy
44. A. J. P. Taylor: The Struggle for Mastery in Europe
45. Arnold Toynbee: A Study of History
46. Karl Wittfogel: Oriental Despotism: A comparative study of total power
47. Ludwig Wittgenstein: Philosophical investigations

1960-talet

48. Hannah Arendt: Eichmann in Jerusalem: A report on the banality of evil
49. Daniel Bell: The End of Ideology
50. Isaiah Berlin: Four Essays on Liberty
51. Albert Camus: Notebooks 1935 – 1951
52. Elias Canetti: Crowds and Power
53. Robert Dahl: Who Governs?: Democracy and power in an American city
54. Mary Douglas: Purity and Danger
55. Erik Erikson: Gandhi's Truth: On the origins of militant nonviolence
56. Michel Foucault: Madness and civilization: A history of insanity in the Age of Reason
57. Milton Friedman: Capitalism and Freedom
58. Alexander Gerschenkron: Economic Backwardness in Historical Perspective
59. Antonio Gramsci: Prison Notebooks
60. H. L. A. Hart: The Concept of Law
61. Friedrich von Hayek: The Constitution of Liberty
62. Jane Jacobs: The Death and Life of Great American Cities
63. Carl Gustav Jung: Memories, Dreams, Reflections
64. Thomas Kuhn: The Structure of Scientific Revolutions
65. Emmanuel Le Roy Ladurie: The Peasants of languedoc
66. Claude Lévi-Strauss: The Savage Mind
67. Konrad Lorenz: On Aggression
68. Thomas Schelling: The Strategy of Conflict
69. Fritz Stern: The Politics of Cultural Dispair
70. E. P. Thompson: The Making of the English Working Class

1970-talet

71. Daniel Bell: The Cultural Contradictions of Capitalism
72. Isaiah Berlin: Russian Thinkers
73. Ronald Dworkin: Taking Rights Seriously
74. Clifford Geertz: The Interpretation of Cultures
75. Albert Hirschman: Exit, Voice, and Loyalty
76. Leszek Kolakowski: Main Currents of Marxism
77. Hans Küng: On Being a Christian
78. Robert Nozick: Anarchy, State and Utopia
79. John Rawls: A Theory of Justice
80. Gershom Scholem: The Messianic Idea in Judaism, and other essays on Jewish spirituality
81. Ernst Friedrich Schumacher: Small Is Beautiful
82. Tibor Scitovsky: The Joyless Economy
83. Queanin Skinner: The Foundations of Modern Political Thought
84. Alexander Solzhenitsyn: The Gulag Archipelago
85. Keith Thomas: Religion and the Decline of Magic

1980-talet och framåt

86. Raymond Aron: Memoirs
87. Peter Berger: The Capitalist Revolution: Fifty propositions about prosperity, equality and liberty
88. Norberto Bobbio: The Future of Democracy
89. Karl Dietrich Bracher: The Totalitarian Experience
90. John Eatwell, Murray Milgate and Peter Newman (eds): The New Palgrave: The world of economics
91. Ernest Gellner: Nations and Nationalism
92. Vaclav Havel: Living in Truth
93. Stephen Hawking: A Brief History of Time
94. Paul Kennedy: The Rise and Fall of the Great Powers
95. Milan Kundera: The Book of Laughter and Forgetting
96. Primo Levi: The Drowned and the Saved
97. Roger Penrose: The Emperor's New Mind: Concerning computers, minds, and the laws of physics
98. Richard Rorty: Philosophy and the Mirror of Nature
99. Amartya Sen: Resources, Values and Development
100. Michael Walzer: Spheres of Justice

Det politiska spelet

Politik är teater och Karl Steinick jämför den svenska med den engelska.

At det engelska dramat är bättre än det svenska är ingen nyhet, men att det var så stor skillnad:

Det som nu körs i Sverige byggs på den gamla folkliga olustspelstraditionen. Vi ser madame Sahlin vanka över scenen, gruffandes och puffandes. Hon vill ställa ordning i stugan när gamle husbonn skall ut på undantaget, men drängarna är ovilliga.

De sitter på bänken i spiselvrån och muttrar. Inte kan vi låta käringarna bestämma. Sätta ett fruntimmer vid plögen, ock ock, när det finns så mycket duktigt karlfolk. Hördu, Nygren, ska ente du ta och hissa opp brallorna och säj till husbonn.

Jaså, nähä...

Men hon, Winbergskan då, hon är väl manhaftigt nog, eller du Göran...

Statistiska puttar förgäves på varandra och försöker lansera någon av de sina som huvudrollsinnehavare. Och hur man registrerar vet de förstås bäst.

I Storbritannien sitter allt som det skall. Regin är lysande och aktörerna utviner allt ur sina roller. Labours ordförande Tony Blair – Blair-föraren – samlar sina styrkor och håller monolog för att ingjuta mod och kraft. Ledens sluts och drabbingen hägrar som ett löfte i gryningen. I motståndarlägret vakar regenten trött och ser ut över sina utfestade trupper, feta av krigsbyte och ovilliga till strid. Under natten har han sett järnladens spöke, det skakade på huvudet och hötte med fingret. Denne Major är en av det moderna dramatets tragiskt bleka prinsar.

Trots att utgången verkar viss upprätthålls spänningen. Det finns en njutning i själva spelet som man sällan ser på svensk scen.

Inför sista akten har Majoren

dessutom gjort en karaktär av sin roll och det återstår sannolikt ett antal dramatiska scenväxlingar. Och just efter Blairförarens stor-slagna tal kommer nästa klimax. Ädlingen Howarth stormar in. Han har deserterat från Majoren och gått över till fiendeläget. Makten och äran är inte allt, fosterlandet står på spel och Blair-föraren är den ende som kan rädda landet.

En usling, en hjälte? I denne Howarth finner vi en gestalt som i sin komplikation när Shakespearska höjder och han spelar suveränt av en aktör som visserligen är respekterad men som ändå ingen hade väntat sig vara av sådan halt.

Storslaget! Vilket spel, vilken pjäs! Så rapport och elegant och med ett djup som rymmer en hel värld. Så har man en helt annan tradition att bygga på. En utbildning och en nationalscen där ingen tillåts bläddra i manus under pågående föreställning. Och publiken är kräsnare, van som den är av seklers spel, inte bara för galleriet.

KARL STEINICK